

Strategiska brott bland unga på 00-talet

En uppdatering och utvidgning av kunskapen kring brott som indikerar förhöjd risk för fortsatt brottslighet

Bakgrund

- Brå publicerade år 2000 rapporten Strategiska brott
  - Strategiska brott i tidiga lagföringar- ett sätt att identifiera gärningspersoner som riskerar att begå många brott
  - Pekar ut en liten grupp (5%) som kommer att stå för en stor del (50%) av den totala lagförda brottsligheten
  - Rån, tillgrepp av motorfordon och stöld
- Regeringsuppdrag i regleringsbrevet för 2011
  - Sammanställa aktuell kunskap samt ge förslag på hur strategiska brott kan användas brottsförebyggande

Den nya studiens frågeställningar

- Klarlägga vilka brott som starkast indikerar fortsatt brottslighet
  - diskutera innebörden av att vissa brott är ”strategiska”
  - samt belysa om det skett förändringar i de strategiska brottstyperna jämfört med Brå:s tidigare studie
- Beskriva levnadsomständigheterna för de ungdomar som lagförts för de strategiska brottstyperna
- Utifrån studiens resultat ge förslag på brottsförebyggande åtgärder
  - samt utifrån relevant forskning föreslå insatser för att förebygga kriminella karriärer

Datamaterial

- **Lagföringar**
  - Samtliga lagföringar bland unga (15–20 år) som lagförts för första gången under perioden 2001–2005.
  - Ungdomarna har följts under perioden 2001–2010.
  - 48 000 individer, varav drygt två tredjedelar är pojkar.
- **Domar med tillhörande yttranden från socialtjänsten**
  - Urval om 200 domar med påföljden ungdomsvård respektive ungdomstjänst.
  - Samtliga 77 domar med påföljden sluten ungdomsvård.
  - Sammanlagt 385 domar och yttranden, avseende år 2008, har ingått i det slutliga materialet.
  - Dessa ungdomar var 15-17 år gamla vid lagföringsbeslutet.

De strategiska brotten bland unga på 00-talet

Tre brottstyper

- Rån
  - Främst *personrån*, men även butiksrån och i enstaka fall bankrån
- Tillgrepp av motorfordon
  - I huvudsak *tillgrepp av personbil*, men även moped
- Brott mot allmän verksamhet
  - Vanligen *våld och hot mot tjänsteman* och *övergrepp i rättssak* samt, i lägre utsträckning, våldsamt motstånd

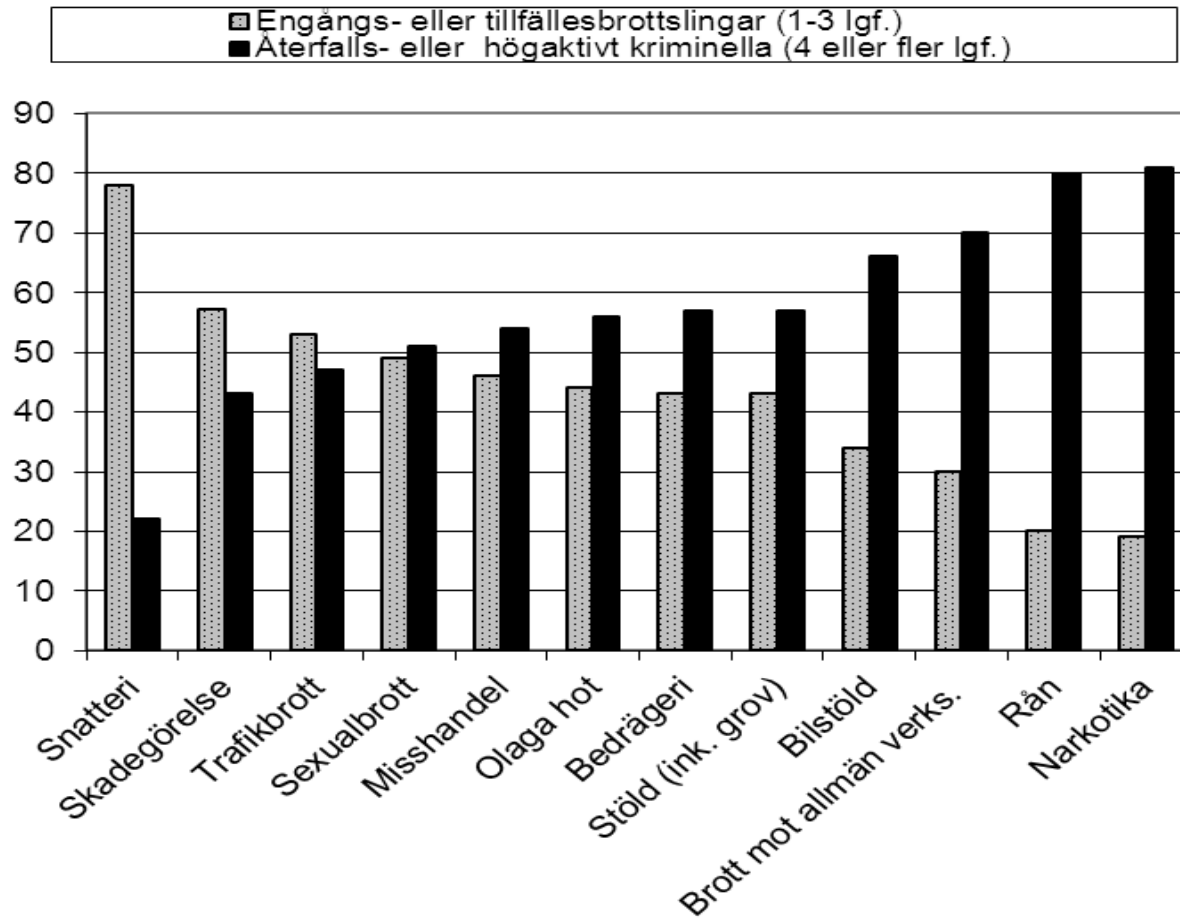
Brott är strategiska i förhållande till andra brott

Huvudbrott i första lagföringen	Engångs- brottslingar (1 lagf.)	Tillfälles- brottslingar (2 - 3 lagf.)	Återfalls- brottslingar (4-8 lagf.)	Högaktivt kriminella (9+ lagf.)	Antal individer
Misshandel (inkl. grov)	36%	32%	24%	8%	2 975
Olaga hot (inkl. grovt)	37%	31%	24%	8%	377
Sexualbrott (våldtäkt m.m)	46%	30%	20%	4%	117
Stöld (inkl. grov)	44%	28%	19%	9%	2 873
Snatteri	68%	23%	7%	2%	5 787
Tillgrepp av motorfordon	28%	29%	26%	17%	900
Rån (inkl. grovt)	19%	26%	37%	18%	319
Skadegörelse	49%	31%	16%	4%	1 787
Bedrägeri	48%	31%	16%	5%	831
Brott mot allmän verksamhet	32%	28%	30%	10%	418
Trafikbrott (inkl. rattfylleri)	57%	29%	11%	3%	4 190
Narkotikabrott	36%	30%	23%	11%	808
Samtliga	51%	28%	15%	6%	21 256

För flickor (15-20 år) är narkotikabrott ”mest” strategiskt

Huvudbrott i första lagföringen	Engångsbrottslingar (1 lagf.)	Tillfällesbrottslingar (2–3 lagf.)	Återfallsbrottslingar och högaktivt kriminella (4+ lagf.)	Antal individer
Misshandel (inkl. grov)	64 %	26 %	10 %	1 349
Olaga hot (inkl. grovt)	56 %	29 %	15 %	134
Stöld (inkl. grov)	72 %	21 %	7 %	2021
Snatteri	80 %	17 %	3 %	9180
Tillgrepp av motorfordon	61 %	25 %	13 %	114
Rån (inkl. grovt)	53 %	33 %	13 %	45
Skadegörelse	67 %	27 %	6 %	421
Bedrägeri	70 %	22 %	8 %	466
Mened m.m.	92 %	7 %	1 %	1868
Brott m. allmän verksamhet	63 %	24 %	14 %	319
Trafikbrott (inkl. rattfylleri)	79 %	17 %	4 %	963
Narkotikabrott	50 %	30 %	20 %	1138
Samtliga	76 %	19 %	5 %	18020

Andel av totalt antal lagföringar per brottstyp fördelat på låg- respektive högintensivt kriminella ungdomar

Sammanfattande resultat avseende strategiska brott

- Tre typer av ingångslagföringar identifierar ungdomar som fortsätter att lagföras för nya brott
  - Rån, tillgrepp av motorfordon och brott mot allmän verksamhet
  - Narkotikabrott är ett vanligt brott, även bland mindre brottsaktiva ungdomar
- Brottsaktiva ungdomar är ”generalister”
  - Deras brottslighet är varken begränsad till eller huvudsakligen bestående i de tre strategiska brottstyperna
  - De begår många olika slags brott: narkotikabrott, trafikbrott, misshandel och stöld
  - De kan därför komma att lagföras för andra än de strategiska brotten i den första lagföringen – *det är därför viktigt att beakta hela ungdomsperioden*

Utmärkande för unga som dömdes för strategiska brott

- Jämfört med övriga dömda ungdomar utmärks de som dömdes för strategiska brott av att de oftare:
  - åtalas tillsammans med andra tilltalade
  - åtalas tillsammans med vuxna tilltalade
  - har aktualiserats hos socialtjänsten före 15 år för eget beteende
  - har haft en icke konventionell skolgång
- Det är framförallt bland ungdomar dömda till ungdomsvård och slutna ungdomsvård som skillnaderna återfinns
- Utöver detta delar de föräldrarelaterade problem, alkohol- och drogproblematik och en mindre organiserad fritid med övriga dömda ungdomar

Utgångspunkter för förebyggande av fortsatt brottslighet

- ”Generaliserad” brottslighet pekar mot förebyggande av incitament snarare än brottstypsspecifikt förebyggande
- Skillnader främst bland vårddömda tyder på vårdrelaterade behov
- Riskfaktorer på flera områden över längre tid vanligt
- Umgänget spelar en viktig roll

Detta talar för

- Samverkande insatser med kontinuitet, intensitet, individanpassning och tillgänglighet
  - Tillit för att kommunicera kring värderingar, behov och val
  - Motivation att påbörja och upprätthålla alternativa sätt att leva vardagen
  - Konkreta och intressanta alternativ till en kriminell karriär